

Ruimte voor zoi

9 inspirerende voorstellen voor een duurzame stadsgerichte landbouw

van de beleidswerkgroep van Gents Milieufont
Met ondersteuning van werkgroep
Stadslandbouw Gent en
experts tijdens de ronde tafelgesprekken

GMF
gentsmilieufont

Opgemaakt door de beleidswerkgroep
van Gents Milieufront
Met ondersteuning van werkgroep
Stadslandbouw Gent en
experts tijdens de ronde tafelgesprekken

Via de campagne Ruimte voor Gent kreeg Gents MilieuFront de mogelijkheid om het idee 'Ruimte voor korte-ketenlandbouw' concreet uit te werken. We hebben meteen de handen in elkaar geslagen met de werkgroep Stadslandbouw Gent. Samen met hen wilden we zoeken naar oplossingen om ruimte te creëren voor alle stappen in de voedselketen. Wat kan de stad doen om de transitie naar een waardevol landbouwsysteem te ondersteunen? Waardevolle landbouw, eerst en vooral voor de boer, maar ook voor de stad en haar omgeving, en haar inwoners. Na een brainstorm tussen pot en pint, kwamen we tot het idee van een 'gerechtentuin', onder de noemer Ruimte voor Zoi. We besloten een terrein te zoeken om 120 porties Gentse waterzooi te telen, en koppelden dit aan een zoektocht naar hoe ruimtelijke maatregelen de transitie naar een stadsgerichte landbouw vooruit kan helpen.

Met Ruimte voor Zoi hebben we niet zomaar gekozen voor het iconisch recept 'Gentse Waterzooi'. Wijlen Keizer Karel was een fan 'avant la lettre' van dit gerecht. In deze tijd was Gentse waterzooi sowieso een lokaal product. Ingrediënten werden rond de stad verzameld en in de stad verwerkt. Het systeem was zeer rechtlijnig en eenduidig. Vandaag is de context een stuk complexer. De stedeling heeft geen band meer met het voedselsysteem, en de open ruimte in en rond de stad is niet langer op de stad gericht. Voedsel kan over heel de wereld getransporteerd worden met alle gevolgen van dien. In deze bundel willen we opnieuw stilstaan bij de voordelen van korte keten landbouw en stadsgerichte landbouw. De voordelen zijn voor zowel producent, consument, en de maatschappij legio.

Deze bundel is het resultaat van een reeks gesprekken met een aantal ambtenaren van de stad en met leden van de werkgroep Stadslandbouw. In juni 2016 organiseerden we ook twee ronde tafel gesprekken met experts ter zake. Niet in het minst, is deze bundel ook het resultaat van onze ervaring in de waterzooituin ter hoogte van de Oude Brusselseweg in Gentbrugge. Net zoals we met die tuin gedaan hebben, willen we hier vooral een aantal kleine (en minder kleine) ingrepen naar voor schuiven die het verschil kunnen maken. Met onze tuin hebben we – op een kleine schaal - getoond dat stadsgerichte landbouw mensen samenbrengt, dat er meer arbeid noodzakelijk zal zijn om de omslag naar een duurzame landbouw teweeg te brengen; dat landbouw een bewaker is van open ruimte en dat er meer ruimte vrij gemaakt dient te worden voor landbouw in de nabijheid van de stad!

De voorgestelde maatregelen zijn actiegericht en zijn noodzakelijk om een overgang naar een duurzamer systeem te maken. Het document functioneert zo als input voor het vernieuwde ruimtelijk structuurplan Gent. Niet alle maatregelen zijn per sé ruimtelijk van aard, maar vormen een flankerend beleid voor de noodzakelijke ruimtelijke omschakeling.

	<i>inspireren</i>	<i>faciliteren</i>	<i>reguleren</i>
<i>productie</i>			
<i>distributie</i>			
<i>consument</i>			

Ambitie en doelstelling:

De algemene ambitie is om de verschillende stappen van korte-ketenlandbouw te stimuleren! Als we op de verschillende schakels in het systeem verbeteringen kunnen doorvoeren zal het geheel sterker worden.

Om een aantal zaken te structureren maken we een abstractie van het systeem van korte-keten- en stadslandbouw. Voor de gemakkelijheid hebben we het stadsgerateerd landbouwverhaal opgedeeld in 3 'deelstappen'. Elke deelstap kan verder geoptimaliseerd worden om het geheel te versterken.

De eerste stap omvat de productie van de ingrediënten. Wie produceert, hoe wordt er geproduceerd en waar zitten er knelpunten? Vervolgens dienen deze producten vervoerd en verwerkt te worden. Deze hele stap behandelen we onder het thema distributie. In een laatste stap komen de producten tot bij de consument. Dit is een belangrijke stap in de keten. De consument bepaalt mee wat er geproduceerd wordt.

Bij een systeemtransitie als deze is het noodzakelijk om aan de hand van verschillende instrumenten mensen mee te krijgen in het verhaal. De stad kan volgens ons met drie types maatregelen de transitie mee ondersteunen:

Inspireren – 'Leading by example'. De stad toont het goede voorbeeld. Hoe kunnen we op een andere manier te werk gaan en welke voordelen brengt dit met zich mee. We tonen de voordelen! In deze stap is het belangrijk dat er ook getest wordt!

Faciliteren – we maken een aantal zaken mogelijk. Waar kan de stad ondersteuning bieden? Waar zitten er vandaag knelpunten? We brengen deze knelpunten in beeld en

proberen oplossingen te zoeken hoe deze knelpunten opgelost kunnen worden.

Reguleren - Er kunnen zaken verplicht worden. Deze groep van maatregelen legt normen, doelstellingen en verplichtingen op. De stad kan de transitie sturen aan de hand van regulerende maatregelen .

De verschillende maatregelen kunnen zeer zachte en vriendelijke maar ook harde houdingen aannemen. Om een maximale impact te hebben zal er een evenwicht gevonden moeten worden tussen de verschillende soorten maatregelen. Bij de verschillende maatregelen komen er andere spelers in beeld.

De verschillende maatregelen en deelstappen kunnen we uitzetten in een matrix. Deze matrix werkt als een handleiding in het document. We trachten voor elk vak een maatregel naar voor te schuiven die een of meerdere partners opnemen. De verschillende maatregelen worden aangevuld met inspirerende voorbeelden.

Op die manier vindt u in dit document 9 maatregelen met 9 inspirerende cases terug. De maatregelen worden actie-gericht geschreven! Er is al veel bestudeerd en nagedacht over stadslandbouw/korteketenlandbouw. Het is tijd om zaken te testen op het veld en in de stad! Ben jij geïnspireerd door een of meerdere maatregelen? Neem contact op met Gents Milieufrent of de werkgroep Stadslandbouw Gent!

Start pilootprojecten en testcase die natuur en professionele landbouw met elkaar verbinden!

Wat en hoe?

Een gezond evenwicht tussen landbouw en natuur is noodzakelijk in de open ruimte rond de stad. Deze twee sectoren staan beiden onder druk en hebben uiteindelijk meer gemeenschappelijke doelen dan ze op het eerste zicht zouden denken. Toch zien we dat deze twee sectoren nog dikwijls eerder tegen elkaar dan met elkaar werken. Projecten opstarten waarbij de verweving tussen landbouw en natuur centraal staat lijkt zich op te dringen. Internationaal zijn er genoeg voorbeelden die aantonen dat een soortenrijke en biologisch waardevolle omgeving hand in hand kan gaan met voedselproductie. Het is nu tijd om deze projecten te vertalen naar een Gentse context.

hoofd boven water te houden. Een overgang naar een, nieuw en ander systeem kan vereenvoudigd worden als dit becijferd wordt. Er kan tegelijk aangetoond worden aan hogere overheden dat de maatschappelijke meerwaarde-creatie vergoed moet worden.

Er kan een samenwerking opgezet worden tussen een bestaande landbouwer in overgang en natuurorganisaties. Door samen naar gemeenschappelijke doelen te zoeken komen kansen en voordelen voor beide actoren naar boven. Succesverhalen kunnen individuele voordelen vertalen naar systeemverbeteringen en andere mensen overtuigen eenzelfde weg in te slaan.

Om dergelijke initiatieven nog een duwtje in de rug te geven lijkt het interessant om ook een financiële test-case hieraan te koppelen. Zoek een aantal 'traditionele' landbouwers, landbouwers in transitie, bio-landbouwers en agro-ecologische landbouwers. Vergelijk de kosten-flow van deze landbouwers met elkaar. Koppel ook de maatschappelijke meerwaarden die de verschillende bedrijven genereren aan deze rekenmodellen. Op die manier kan inzichtelijk in kaart worden gebracht welke systemen welke voordelen opleveren. De professionele landbouwer heeft het vandaag dikwijls moeilijk om het

PRODUCTIE REGULEREN

	<i>inspireren</i>	<i>faciliteren</i>	<i>reguleren</i>
<i>productie</i>	X		
<i>distributie</i>			
<i>consument</i>			

Wie?

- Landbouwer in transitie
- Natuurpunt
- Stad Gent
- Hogere overheden
- ...

Inspiratie

In Bierbeek pacht CSA-boerin Jen Nold 1,25 ha van Jan Van Humbeeck, een conventionele varkensboer. Jan had niet per sé grond op overschot, maar mits een goede compensatie wou hij Jen wel grond verpachten. Resultaat: Jen kon haar moeilijke zoektocht naar grond staken, Jan kreeg een eerlijke compensatie voor zijn grond en loonwerk en de leden van CSA de Witte Beek brachten een heel nieuwe dynamiek teweeg voor de twee bedrijven.

Overheidsopdrachten uitschrijven

op de gronden van de stad!

Wat en hoe?

Stad Gent en andere (stedelijke) overheidsdiensten hebben heel wat gronden in eigendom. 'De overheid' legt zichzelf heel wat beleidsdoelstellingen op. Deze grondpositie kan mee ingezet worden om deze maatschappelijke doelstellingen te realiseren. Veel van deze gronden zijn juridisch-planologisch bestemd als landbouwgebied en kunnen bijgevolg een rol spelen in het korte-keten landbouwverhaal.

De landbouwgronden in en rond Gent die in eigendom zijn van deze overheids-(gerelateerde) diensten worden vandaag maar zelden ingezet voor korte-keten of stadslandbouw. Veel van deze velden worden ingezet voor individuele tuinen en recreatief gebruik door bijvoorbeeld paardenliefhebbers. Andere gronden worden door professionele landbouwers verbouwd voor export-gerichte voedergewassen (maïs, tarwe,...) of als weilanden voor slachtvee gebruikt. Aangezien de gehele landbouwsector onder druk staat lijkt het ons niet verstandig om de focus op deze laatste groep te leggen.

Omwille van pachtwetgeving en hogere overheidsregels is het niet eenvoudig voor de stad om gronden in eigendom onder strikte voorwaarden (korte-keten-, stads-, agro-ecologische landbouw) in te zetten. Laat staan dat de overheid dit op een eenvoudige manier kan controleren. De stad kan echter wel op een eenvoudige manier een overheidsopdracht uitschrijven die een dienst vraagt. Een dienst die dan geleverd wordt op de (landbouw-)gronden van de stad. Deze dienst kan heel specifiek omschreven worden waardoor de overheid kan sturen op welke manier hun eigen gronden bewerkt kunnen worden. De producten die geteeld worden kunnen dan via een reguliere markt in omloop gebracht worden (of door stadsdiensten

verwerkt worden) waardoor deze maatregel geen zware kostenpost moet zijn.

In het geval van de landbouwgronden kan de stad verschillende doelstellingen tegelijk realiseren.

- stadslandbouw
- duurzame grondverbetering
- beheer van gronden
- voedselproductie
- ...

Dit idee is niet nieuw voor de stad Gent. Het kan gebeuren op dezelfde manier zoals de bermen van de Coupure worden onderhouden. De stad schrijft een opdracht uit omtrent het berbeheer van de Coupure. Een specifieke voorwaarde hierin is dat dit niet machinaal kan gebeuren waardoor berbeheer door schapen als meest wenselijke in de verschillende kandidaturen naar boven komt.

In het Brussels gewest is de 'good food strategie' in het leven geroepen.

Hun doel is om de landbouwgrond in het Brussels Gewest en in de voorsteden te blijven behouden en de voedende functie van deze grond voor de stad aan te moedigen. Ter ondersteuning van de professionele stadslandbouw zullen acties worden ondernomen om de initiatiefnemers van projecten te stimuleren, te steunen en te begeleiden, technische en juridische obstakels voor de ontwikkeling van projecten weg te nemen en de ontwikkeling van innovatieve businessmodellen die aan de specifieke kenmerken van het Gewest zijn aangepast te bevorderen.

PRODUCTIE
REGULEREN

	<i>inspireren</i>	<i>faciliteren</i>	<i>reguleren</i>
<i>productie</i>		X	
<i>distributie</i>			
<i>consument</i>			

Wie?

- Stad Gent
- OCMW
- Kerkfabriek
- Vzw de landgenoten
- ...

Inspiratie

In Brussel wordt met het project “Boeren Brussels Paysans” een stimulans gegeven aan de ontwikkeling van stadsgerichte en agro-ecologische landbouw. In Neerpede zal het project via diverse actiecentra bijdragen aan de ontwikkeling van deze dynamiek. Zo wordt er een landbouwtestruimte gecreëerd, waar beginnende boeren hun bedrijfsvoering gedurende twee jaar kunnen testen en ontwikkelen zonder vast te hangen aan zware investeringen. Ook worden 58 kandidaten begeleid bij hun zoektocht naar grond en wordt de overstap van van bestaande landbouwers ter plaatse gestimuleerd.
<http://www.grainesdepaysans.be/>

Een slim landbouw-RUP gebruiken om de open ruimte te sturen.

Wat en hoe?

De open ruimte in Vlaanderen staat onder druk. Jaarlijks gaat meer dan 2.000 ha aan open ruimte voor de bijl voor nieuwe woningen en bijhorende tuinen, wat neerkomt op liefst 12 voetbalvelden per dag. Verder worden heel wat leegkomende boerderijen opgekocht door niet-landbouwers om er een woning of een bedrijf van te maken. Vaak gaat dit ook gepaard met het omzetten van aanpalende landbouwgronden in bijkomende tuinen. Men spreekt dan van 'de vertuining van het landschap'. Naar schatting wordt een dikke 10 procent van het agrarisch gebied in beslag genomen door tuinen. En dan is er nog de 'verpaarding van het landschap'. Ongeveer een derde van alle weilanden bestaat uit hobbyweiden van mensen die paarden houden.

Door die verstedelijking, verpaarding en vertuining staat er steeds minder open ruimte te koop. En stijgen de prijzen. Voor landbouwgrond betaalde je in 2000 gemiddeld 17.000 euro per ha, vandaag is dat al 30.000 euro. In de nabijheid van steden speelt dit nog sterker, hier staan de landbouwgronden extra onder druk. Zo betaal je in de nabijheid van Gent al gauw 80.000 euro voor een hectare landbouwgrond. Dat maakt het voor startende stadslandbouwers bijna onmogelijk om toegang te krijgen tot grond en een financieel rendabel stadslandbouwbedrijf uit de grond te stampen. Dit is enkel voor intensieve landbouw een haalbare kaart.

Natuur, bos en stadslandbouw voelen de hete adem van de 'sterkere' economische sectoren zoals wonen en industrie. Daardoor worden natuur, bos en landbouw steeds meer concurrenten van mekaar, in de schaarse open ruimte. Het is eerst en vooral zaak om met deze verschillende actoren samen een verhaal te maken waarin iedereen een

rol krijgt en er samengewerkt kan worden zodat iedereen de voordelen ondervindt. Uit ervaring weten we echter dat dit niet altijd haalbaar is. Als we de 'zwakke' positie van de landbouwer in stedelijke context willen waarborgen, kunnen planologische initiatieven, als ze op een slimme manier worden ingezet, een antwoord bieden op deze tendens.

Binnen de stad Gent is er een thematisch ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) Wonen en een thematisch RUP Groen in opmaak. Met dergelijk thematisch RUP zoekt de stad op het ganse grondgebied naar extra woonmogelijkheden of extra groen in de buurt.

Om te zorgen voor betaalbare gronden voor stadslandbouw, kan een thematisch RUP landbouw soelaas bieden. Dergelijk RUP kan afhankelijk van de context percelen reserveren voor stadslandbouwssystemen. Percelen die nu gebruikt worden voor intensieve landbouw, waarvan de landbouwer er in de toekomst mee stopt. Via een thematisch RUP kan voorkomen worden dat deze gronden opgekocht worden voor tuinen of paardenweiden. In de nabijheid van grote eenheden natuur kan een verweven systeem interessanter zijn. Een goed ontsloten gebied zal eerder geschikt zijn voor een korte-keten verhaal. Uiteraard zal het fysisch systeem en de bodemsamenstelling hierin een cruciale rol spelen.

PRODUCTIE REGULEREN

	<i>inspireren</i>	<i>faciliteren</i>	<i>reguleren</i>
<i>productie</i>			X
<i>distributie</i>			
<i>consument</i>			

Wie?

- Stad:
dienst Ruimtelijke Ordening
- Vlaanderen
- Boerenbond
- Velt
- ...

Inspiratie

In 2015 heeft de gemeente Wommelgem 3.7 ha grond in agrarisch gebied ter beschikking gesteld voor de uitbouw van een CSA-bedrijf. De gemeente wou de grond graag een ecologische bestemming geven en is hiervoor ten rade gegaan bij het biogrondfonds De Landgenoten.

De distributie van lokale voeding zichtbaar maken.

Wat en hoe?

Maak de lokale voeding tastbaar. Maak bewoners, winkeliers en Horeca-uitbaters van de stad Gent nieuwsgierig naar waar hun eten vandaan komt. Door de afkomst van producten op ludieke en informele wijze zichtbaar te maken, wordt een bewustzijn gecreëerd. Het zichtbaar maken kan op verschillende manieren.

Restaurants kunnen op hun menukaart tonen van waar de aangeboden ingrediënten afkomstig zijn. Dit brengt nog niet de letterlijke distributie in kaart, maar is een eerste stap. Informeer: Plak op alle ingrediënten en gerechten de afgelegde voedselkilometers. Vandaag wordt er al heel wat voedsel met fietscargo verdeeld. Deze fietsen zijn dikwijls specifiek uitgerust op voedselproductie. Dit nog beter leesbaar maken voor een leek maakt opnieuw distributie zichtbaar en minder abstract.

...

Hierbij aansluitend is het interessant om mensen dichter in contact te brengen met lokaal voedsel. Initiatieven zoals 'ruimte voor zoi', 'het spilvarken' en de wekelijkse groentenpakketten hebben misschien geen gigantische rechtstreekse impact op het lokaal produceren/consumeren. Ze maken mensen wel bewuster van voedsel. Tegelijk proberen Gents MilieuFront met de tentoonstelling die momenteel in het STAM loopt, mensen warm te maken voor lokale voeding. Een lokale Gentse waterzooi klaarmaken is NOG lekkerder als ze met Gentse ingrediënten wordt gemaakt! We informeren waar de ingrediënten gehaald kunnen worden. Voedselteams, Buurderij, boerenmarkten,.. zijn allemaal verdelers die lokale producten verkopen. Door hen mee te vernoemen in dergelijke projecten krijgen ze weer een beetje meer draagkracht.

PRODUCTIE REGULEREN

	<i>inspireren</i>	<i>faciliteren</i>	<i>reguleren</i>
<i>productie</i>			
<i>distributie</i>	X		
<i>consument</i>			

Wie?

- horeca Gent
- distributiebedrijven
- Stad Gent
- scholen
- ...

Inspiratie

In 2015 organiseerde Westtoer de week van de korte keten. Deze actie stimuleerde consumenten en horecazaken om producten rechtstreeks bij lokale producenten aan de kopen. Westtoer zet met de campagne 'Het lekkere Westen' het hele jaar door in op korte keten.

Daarnaast voert ze ook een actief beleid met chef-koks om lokale producten in de kijker te zetten. De restaurants worden in de picture gezet en de lokale producten worden in het restaurant als exclusief kwaliteitsproduct naar voor geschoven.

Den Amand

De Florentijnen

De Mangerie

Guillaume

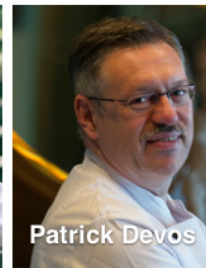
Kok au Vin

Kurt's Pan

Le Mystique

Patrick Devos

Breng mensen en sectoren

(producenten en consumenten) samen!

Wat en hoe?

Vanuit de aanbod- (landbouwer/productie) en vraagzijde (horeca/consument) zijn er nog heel wat groeimarges. Tijdens gesprekken aan beide zijden blijkt onder andere dat er wel een wil is om lokaler te produceren/af te nemen maar dat men niet altijd weet hoe. Wie verkoopt dit? Hoeveel kan er geleverd worden? Geraak ik mijn producten kwijt? Welke producten verwacht de klant? Dit systeem van (potentieel) vraag en aanbod in kaart brengen kan ondernemers over de brug trekken.

In Rotterdam heeft het stadsbestuur in samenwerking met een aantal organisaties van het omliggende open ruimte landschap het initiatief genomen om handelsexpedities te organiseren!

Verschillende potentiële afnemers (horeca) gingen samen met de verschillende besturen op pad bij landbouwers in de regio. Producenten van een aantal thematische producten werden rond de tafel samengebracht met de potentiële afnemers. Dit directe contact tussen producent en productverwerker/verkoper leverde nieuwe initiatieven op. Een aantal landbouwers paste hun productie-aanbod aan en een aantal restaurants gingen (meer) met lokale en seizoensgebonden producten werken.

Door een aantal concrete cases verder uit te werken worden knelpunten blootgelegd. Door hands-on doorvertaling worden er tegelijk ook praktische oplossingen gezocht. Hier kan opnieuw op verder gebouwd worden. De stad/overheid dient goed te weten welke actoren potentieel geïnteresseerd zijn en vervolgens het initiatief te nemen om verschillende actoren samen te brengen. Vanaf dat punt is het aan de ondernemers om te onderzoeken op welke manier er voordelen geboekt kunnen worden.

PRODUCTIE REGULEREN

	<i>inspireren</i>	<i>faciliteren</i>	<i>reguleren</i>
<i>productie</i>			
<i>distributie</i>		X	
<i>consument</i>			

Wie?

- stad
- stadsregio
- boerenbond
- ...

Inspiratie

Voor de voedselstrategie in Rotterdam werden producenten en afnemers met elkaar in contact gebracht. Er werden handelsmissies georganiseerd! Verschillende stedelijke afnemers werden verzameld en gingen samen naar verschillende landbouwers in het ommeland. Hier konden ze verse producten proeven en rechtstreeks in gesprek gaan met de landbouwers.

De stad organiseerde verschillende keren deze 'handelsmissies'. Het verder uitwerken van de distributie, aanpassingen van teelten en menu's zijn verantwoordelijkheden voor de individuele ondernemers.

Reserveer ruimte voor voedselhubs en distributie.

Wat en hoe?

Naast de voedselproductie heeft de distributie ook nood aan ruimte. De strategische ruimtes voor distributie-hubs zijn echter schaars. Deze hubs dienen goed ontsloten te zijn naar het 'hinterland' enerzijds en anderzijds een heldere link met de (binnen-)stad te hebben. Afhankelijk van het gewenste systeem zal een voedselhub op een andere locatie liggen.

In eerste fase lijkt het interessant om voedselhubs te voorzien die een overslag maken voor B2B distributie. De voedselhub kan producten van verschillende landbouwers verzamelen en herverdelen in pakketten die gemakkelijk te vervoeren zijn in de stad. Op die manier kan een landbouwer (of verschillende landbouwers die zich samen organiseren) een grote levering doen aan verschillende afnemers in de stad zonder heel de stad met een vrachtwagen te moeten doorkruisen.

Ook het verwerken van voedsel kan hier gebeuren. Veel laaggeschoolden vinden vandaag in de stad nog weinig werkgelegenheid waarbij ze met hun handen kunnen werken. Het verwerken van voedsel kan hierbij een interessant economisch model opleveren. Door ook recreatieve en verkoopfuncties voor particulieren te koppelen aan de voedselhubs kan er een ander business-model ontstaan.

De stad kan samen met de sector op zoek gaan naar welke locaties interessant zijn voor deze activiteiten. Door deze locaties juridisch-planologisch te verankeren worden er kansen gecreëerd voor een distributiefunctie. Deze functie ontlast de stad van zwaar gemotoriseerd verkeer en maakt het voor de landbouwers gemakkelijker om de overstap naar een lokale afzetmarkt te maken.

PRODUCTIE REGULEREN

	<i>inspireren</i>	<i>faciliteren</i>	<i>reguleren</i>
<i>productie</i>			
<i>distributie</i>			X
<i>consument</i>			

Wie?

- stad
- sector
- ...

Inspiratie

In Leuven is recent "The Foodhub" gestart in de stationsbuurt. Het is een bio-voedingswinkel, een afhaalpunt voor korte-keten distributie en een verdeelpunt voor lokale seizoensgroenten en - fruit, ook voor scholen en restaurants uit de regio. Tegelijk is het een broedplaats voor ondernemers in de voedingssector en een ontmoetingspunt voor consumenten en producenten.

Avani vzw wil duurzame voedseltransitie mainstream maken. Hiervoor willen ze een directe connectie tussen consument en producent maken op food hubs. Dit zijn meer dan afhaalpunten, maar ook belevingscentra met kook- en teeldemonstraties bijvoorbeeld. Er is ook ruimte voor evenementen en schoolbezoeken. Tegen 2019 wil Avani in een Vlaamse stad zijn eerste food hub gerealiseerd hebben.

the Food Hub
eten met een verhaal

Spread the word! Make it easy!

Wat en hoe?

Iedereen eet. Iedereen is dus per definitie een consument. Er zijn verschillende manieren om consumenten te inspireren om lokaler, seizoensgebonden en agro-biologisch te eten. Eén mogelijkheid is om mensen dichter in contact te brengen met lokaal voedsel. Initiatieven zoals 'ruimte voor zoi' en 'het spilverken' hebben dan misschien geen gigantische rechtstreekse impact op het lokaal produceren/consumeren. Ze maken mensen wel bewuster van voedsel.

Tegelijk probeert GMF met de tentoonstelling die momenteel in het STAM loopt mensen warm te maken voor lokale voeding. Een lokale Gentse waterzooi klaarmaken is NOG lekkerder! We informeren waar de ingrediënten gehaald kunnen worden. Voedselteams, Buurderij, boerenmarkten,.. zijn allemaal verdelers die lokale producten verkopen. Door hun mee te vernoemen in dergelijke projecten krijgen ze weer een beetje meer draagkracht.

Maak het tegelijk voor de consument eerst en vooral leuk en interessant! Als mensen de plek of het systeem van kopen gemakkelijk en leuk vinden, wordt het lokaal kopen soms een 'bijproduct'. Als lokaal en seizoensgebonden consumeren een opgave wordt, zal het geen duurzame manier van consumeren zijn.

Het koppelen van ontmoeting en recreatie aan het lokaal kopen werkt bij 'lokaal' te Deerlijk heel goed (<http://www.lokaalmarkt.be>). Deze wekelijkse overdekte markt waar een aantal lokale boeren hun producten verkopen, functioneert als een echte ontmoetingsplek in het dorp. Men kan hier iets komen drinken of eten, de kinderen worden geanimeerd en leren tegelijk over waar het voedsel vandaan komt, het winkelen wordt een plezier... Als een dergelijke ontmoetingsplek in een dorpscontext als Deerlijk werkt, kan het principe zeker vertaald worden naar een Gentse context. De deelwijken van Gent lijken hier uiterst geschikt voor.

PRODUCTIE REGULEREN

	<i>inspireren</i>	<i>faciliteren</i>	<i>reguleren</i>
<i>productie</i>			
<i>distributie</i>			
<i>consument</i>	X		

Wie?

- horeca Gent
- distributiebedrijven
- Stad Gent
- scholen
- ...

Inspiratie

Lokaal is een wekelijkse en overdekte markt op vrijdag in Deerlijk. Je vindt er heerlijke streekproducten, rechtstreeks van bij de boer, een bar en een kinderatelier.

Consumentenaanbod helpen vergroten!

Wat en hoe?

Een belangrijke consumentengroep die het korteketen- en stadslandbouw verhaal niet aansnijdt, zijn de kansarmen en nieuwe Gentenaren. Een gezonde voeding kan een belangrijke stap zijn in het leven van deze doelgroepen. Stad en stadsdiensten kunnen inzetten op lokale voeding om kansarmoede en ongezonde voeding tegen te gaan. Een lokale voedselstrategie kan gekoppeld worden aan het tegengaan van kansarmoede. Op die manier worden twee doelstellingen van de stad aan elkaar gekoppeld en kunnen deze beide op een duurzame manier geïmplementeerd worden.

Ook lokale voedseloverschotten kunnen in dit systeem ingezet worden. Het verdelen van voedseloverschotten, het verwerken van overschotten in een economisch model of het helpen op het land op piekmomenten kunnen hierbij interessante projecten zijn om op te starten.

De 19e eeuwse gordel van de stad Gent kunnen hierin een belangrijk focusgebied zijn. De deelwijken worden nog dikwijls onderbelicht en kunnen in dit verhaal een interessante focus vormen. Er kunnen hier voedselhubs voorzien worden die vooral gericht zijn op de buurt. De voedselhubs als een ontmoetingsplek waar recreatie en consumptie van lokale producten aan elkaar gelinkt wordt. Het kan een doelstelling zijn om in elke buurt/wijk een boerenmarkt te organiseren!

PRODUCTIE REGULEREN

	<i>inspireren</i>	<i>faciliteren</i>	<i>reguleren</i>
<i>productie</i>			
<i>distributie</i>			
<i>consument</i>		X	

Wie?

- OCMW
- Sociale economie
- Stad
- Landbouwers
- Samenlevingsopbouw
- ...

Inspiratie

In Gent werkt Compaan samen met Labeur aan een stadslandbouwproject, dat levert aan hun restaurant le Petit Botanique. Het project en het restaurant zijn sociale economie- tewerkstellingsprojecten. In het Rabot worden er dan weer op een tijdelijke site groenten geteeld op de stadsakker . Die groenten worden verwerkt in eetcafé Toreken en verkocht in de Sociale Kruidenier op de Site. Zo kan iedereen uit de buurt meesmullen van Rabot op je Bord!

In Brussel krijgen kantines die een duurzaam beheer hebben een 'good food label'. Het Good Food-label geeft de weg aan naar gezonde voeding die plaatselijk werd geproduceerd met respect voor het leefmilieu, het dierenwelzijn en goede werkomstandigheden van de boer tot op het bord. Elke kantine kan met maximaal drie vorken beloond worden. Zo blijft de instapdrempel voor het label laag (één vork is enkel de minimumcriteria), maar is er toch een stimulans om het beheer van de kantine te blijven verbeteren.

Interne en institutionele doelstellingen hardmaken!

Wat en hoe?

Het verplichten kan, op een gevoelig thema als voedsel, een averechts effect hebben. We moeten de mensen de keuze laten wat en hoe ze consumeren. Door lokaal aantrekkelijker en makkelijker te maken kan de overstap sneller gemaakt worden door een bredere laag van de bevolking.

De stad kan echter intern wel een aantal zaken opleggen. Scholen, OCMW's, interne keukens,... al deze gebruikers kunnen verplicht worden om lokale producten af te nemen. Dit verhoogt de vraagzijde op een duurzame manier waardoor de aanbodzijde op een natuurlijke manier kan mee-evolueren. In dit verhaal zijn nog veel struikelblokken aanwezig. Een initiatief die deze moeilijkheden al testend wil aanpakken is Lunch met Lef.

PRODUCTIE REGULEREN

	<i>inspireren</i>	<i>faciliteren</i>	<i>reguleren</i>
<i>productie</i>			
<i>distributie</i>			
<i>consument</i>			X

Wie?

- Stad
- Scholen
- Ocmw's
- ...

Inspiratie

Wervel VZW promoot al een aantal jaren een lunch met LEF, een lokale, ecologische en faire lunch. In 2015 lanceerde Stadslandbouw Gent de eerste Lunch met LEF op de Gentse Freinetschool De Vlieger. In 2016 volgde een tweede test van het principe. Samen met stad Gent willen ze tegen 2017 een stappenplan ontwikkelen om lunch met LEF in het algemeen op Gentse scholen te introduceren.

GMF
gentsmilieufont

